

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Geographica 11(2017)

ISSN 2084-5456

DOI 10.24917/20845456.11.12

Małgorzata Szelińska-Kukulak

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polska

Józef Kukulak

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polska

Programy turystyczne realizowane podczas zorganizowanych form wymiany zagranicznej pracowników uczelni wyższych w ramach programu Erasmus/Erasmus+ (na wybranych przykładach)

Streszczenie

W artykule podkreśla się dużą wartość oferty turystycznej zawartej w części programów Erasmus/Erasmus+ w odniesieniu do pracowników uczelni, przede wszystkim w programach zorganizowanych form wymiany, tj. Międzynarodowego Tygodnia Szkoleniowego (International Staff Week). W oparciu o zebrane materiały i autorskie obserwacje poczynione podczas wielokrotnego udziału w wymianie zagranicznej, a także z relacji innych uczestników takich wymian, można stwierdzić, że ten element programów stanowi równowartość korzyści w stosunku do pozostałych elementów składowych całości programów oferowanych beneficjentom przez ośrodki zagraniczne. Programy turystyczne obejmują zwykle poznanie miast, w których znajdują się uczelnie, oraz ich bliskich lub dalszych okolic, w których są obiekty atrakcyjne krajobrazowo lub kulturowo. Spośród opisywanych programów, szczególnie interesujące są oferty turystyczne proponowane przez uczelnie portugalskie i czeskie (tab. 1, tab. 2), tak dla grup zorganizowanych, jak i uczestników indywidualnie przyjeżdżających na wymianę. Nawet częściowa odpłatność tych ofert nie zraża beneficjentów i są one oceniane bardzo wysoko. Są także formą integracji uczestników na każdym wyjeździe, a przede wszystkim szansą poznania walorów turystycznych regionów zwiedzanych. Jest to tym bardziej wartościowe, że podczas zwiedzania podkreśla się aspekty związane tematycznie z problematyką interesującą zawodowo uczestników, a wycieczki są prowadzone przez przedstawicieli miejscowych uczelni.

Tourist programs implemented during organized forms of foreign exchange of higher education facilities employers in Erasmus/Erasmus+ programs (based on selected examples)

Abstract

In the article, high value of tourism offer included in some programs of Erasmus/Erasmus+ for employees of higher education facilities, mostly in programs of organized forms of exchange, i.e. International Staff Week, is emphasized. Basing on acquired materials and author's own observations during multiple participation in foreign exchange, as well as on recollections of other participants, it can be concluded that this element of programs alone is an equivalent

of the benefits connected to the other elements of programs offered to participants by foreign facilities. Tourist programs usually allow to get to know the cities where educational facilities are located, as well as their close or far surroundings, where culturally unique objects are located. Among the described ones, the most interesting tourist offers are the ones proposed by Portuguese and Czech educational facilities, for both organized groups and participants arriving on exchange individually. Even partial payment for those offers does not discourage potential participants, and they are evaluated highly. They are also a form of integration of participants on every trip, and most of all, they create a chance of getting to know the tourist qualities of visited regions. It is even more beneficial, since during the sightseeing the aspects connected to the problems professionally interesting to the participants are emphasized, and trips are led by the representatives of local educational facilities.

Słowa kluczowe: Czechy; Erasmus; Erasmus+; Litwa; Portugalia; Słowacja; Słowenia

Keywords: Czech Republic; Erasmus; Erasmus+; Lithuania; Portugal; Slovakia; Slovenia

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Szelińska-Kukulak, M., Kukulak, J. (2017). Programy turystyczne realizowane podczas zorganizowanych form wymiany zagranicznej pracowników uczelni wyższych w ramach programu Erasmus/Erasmus+ (na wybranych przykładach). *Studia Geographica*, 11, 181–196.

Wprowadzenie

Wspierający współpracę europejskich uczelni wyższych program Erasmus+, oprócz wymiany studenckiej, umożliwia również pracownikom uczelni wyjazdy naukowe, dydaktyczne lub szkoleniowe do szkół wyższych w innych krajach. Poza podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji pracowników, programy służą również wymianie doświadczeń, zacieśnianiu wzajemnych kontaktów i inspiracji w podejmowaniu wspólnych projektów badawczych.

Celem artykułu jest przedstawienie jednego z elementów składowych większości programów wymian zagranicznych, a mianowicie oferty turystycznej towarzyszącej zorganizowanym pobytom pracowników na wymianie w ramach programu Erasmus/Erasmus+, wykazanie wpływu tego programu na urozmaicenie pobytu, a także – pośrednio – zachęcenie do korzystania z możliwości tego rodzaju wyjazdów, które mogą mieć wymiar nie tylko szkoleniowy, ale także poznawczy lub krajoznawczy.

Treści przedstawionego opracowania dotyczą wybranych krajów europejskich – z Europy Zachodniej jest to Portugalia, a ze Środkowo-Wschodniej: Słowenia, Czechy, Słowacja i Litwa. Ujęte w nim informacje obejmują okres pięcioletni (lata 2012–2016) i dotyczą głównie tych ośrodków, w których autorzy przebywali w ramach programu Erasmus/Erasmus+. Uzupełnieniem autorskich treści są informacje, mające w istocie charakter zbliżony do badania ankietowego, uzyskane z bezpośrednich relacji od innych uczestników tego programu.

Bazą źródłową do opracowania podjętego zagadnienia były zebrane w ośrodkach organizujących wymianę szczegółowe programy pobytu i materiały pomocnicze dotyczące organizacji części turystycznej tych programów, frekwencji uczestników i kosztów ich obsługi w trakcie wyjazdów poza te ośrodki. Szczególnie istotny, jakkolwiek może subiektywny, zasób informacji tematycznych stanowiły także własne obserwacje poczynione w trakcie uczestniczenia w części turystycznej pobytów wymiennych.

Literatura ściśle związana z tematem artykułu jest raczej uboga (Cabrito, 2001; Boroń, 2012; Martins, 2012). Zdecydowanie więcej jest informacji ogólnych, dotyczących samego programu Erasmus/Erasmus+ w odniesieniu do pracowników uczelni, a także informacji o programach konkretnych międzynarodowych tygodni szkoleniowych (International Staff Week'ów) udostępnianych przez uczelnie będące organizatorem danego przedsięwzięcia (Mazińska, 2004; [http://eurydice.org.pl/...](http://eurydice.org.pl/), 2014; [http://ec.europa.eu/programmes/...](http://ec.europa.eu/programmes/), 2017; [http://internacional.ipvc.pt/...](http://internacional.ipvc.pt/), 2017).

Ogólna charakterystyka programów Erasmus i Erasmus+

Przeznaczony dla szkolnictwa wyższego program Erasmus zainicjowała Komisja Europejska. Jego istotą była współpraca uczelni krajów członkowskich Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz krajów kandydujących w zakresie programów nauczania oraz prac naukowo-badawczych, jak również wyjazdów do zagranicznych ośrodków studentów i pracowników do zagranicznych ośrodków (Mazińska, 2004; Rabczuk, 2007; Zgliczyński, 2010). Wyższe uczelnie przystępujące do programu musiały zaakceptować Europejski System Transferu Punktów, który stał się podstawą wymiany studenckiej, pozwalając porównywać nauczane treści przedmiotów i zaliczać kursy studiów.

Od roku 2014 w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu obowiązuje program Unii Europejskiej Erasmus+ (program Erasmus został więc poszerzony o nowe obszary; połączono też wiele innych programów z lat poprzednich, jak np. LLP – uczenie się przez całe życie, Edulink, Erasmus Mundus, Tempus). Planowany okres jego działania to lata 2014–2020. W założeniach w tym czasie ma z niego skorzystać ok. 2 mln studentów i 800 tys. pracowników, a w pracę programu ma włączyć się ok. 125 tys. wyższych uczelni, szkół, instytucji szkolenia i kształcenia zawodowego.

W programie bierze udział 28 krajów członkowskich Unii Europejskiej, Islandia, Lichtenstein i Norwegia oraz Turcja i była Jugosłowiańska Republika Macedonii jako państwa kandydujące do Unii Europejskiej. Pozostałe państwa świata mogą uczestniczyć w wybranych działaniach, jako kraje partnerskie.

Struktura programu Erasmus+ obejmuje trzy główne typy działań: Akcja 1. Mobilność edukacyjna; Akcja 2. Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk; Akcja 3. Wsparcie w reformowaniu polityk. Dla uczelni najistotniejsza jest Akcja 1, która obejmuje m.in. szkolnictwo wyższe, w tym projekty w zakresie mobilności studentów i kadry akademickiej, wspomaganie kompetencji zawodowych i językowych oraz wyrabianie otwartości na różnorodność społeczną i kulturową.

Zasady uczestnictwa w programie pracowników uczelni

Wyjazdy naukowe (STA) są proponowane pracownikom dydaktycznym, a wyjazdy szkoleniowe (STT) innym pracownikom uczelni. Te pierwsze wynikają głównie z indywidualnych kontaktów pomiędzy pracownikami ośrodków naukowo-dydaktycznych, a wyjazdy odbywają się w celu prowadzenia zajęć (przeważnie wykładów, seminariów) lub współuczestniczenia w specjalistycznych zajęciach prowadzonych

na różnych kierunkach studiów, zgodnie ze specjalizacją i zainteresowaniami naukowymi danego pracownika i możliwościami uczelni. Pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, po otrzymaniu stosownego zaproszenia z zagranicy oraz zgody macierzystej uczelni na wyjazd, również mogą brać udział w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus/Erasmus+. Może to być wyjazd indywidualny z przygotowanym przez siebie i zaakceptowanym przez stronę przyjmującą programem lub wyjazd zorganizowany. Popularne są wyjazdy tygodniowe na tzw. International Staff Week, czyli Międzynarodowy Tydzień Szkoleniowy.

Międzynarodowy Tydzień Szkoleniowy (International Staff Week) jako zorganizowana forma wymiany pracowników

Informacje zamieszczane z wyprzedzeniem przez organizatorów pozwalają dokonać właściwego wyboru zarówno w odniesieniu do grupy pracowników, do której adresowana jest konkretna wymiana, jak i proponowanej problematyki zajęć, a także do programu towarzyszącego. Program takiego wyjazdu jest wcześniej określony tematycznie i organizacyjnie, a uczestnik decydujący się na wyjazd jest zobowiązany do jego wypełnienia. Program obejmuje wykłady, warsztaty i szkolenia mające na celu przede wszystkim podniesienie kompetencji i kwalifikacji uczestników, zgodnie z grupą zawodową – np. często z góry określone jest założenie, że szkolenie przeznaczone jest tylko dla bibliotekarzy albo dla pracowników biur współpracy międzynarodowej. Niekiedy jego profil nie jest ogólnie określany i wtedy przyjmowani są przedstawiciele różnych grup pracowników uczelni.

Grupy uczestników zajęć podczas Staff Week'u liczą zwykle około 30 osób, ale bywają też grupy około 100-osobowe, zwłaszcza gdy w wybranych zajęciach współuczestniczą również pracownicy dydaktyczni. Językiem obowiązującym podczas szkolenia jest przeważnie język angielski.

Programy turystyczne jako formy towarzyszące programowi merytorycznemu

Podczas wyjazdów programowi merytorycznemu towarzyszy również program turystyczny. Jest to zgodne z zasadami idei samego programu Erasmus/Erasmus+, której istotą było i jest, poza korzyściami zawodowymi, także poznawanie kraju, w którym odbywa się szkolenie. Temu służą proponowane przez organizatorów wykłady na temat historii i kultury danego kraju oraz minikursy językowe, pozwalające opanować podstawowe słownictwo dla ułatwienia porozumiewania się w języku kraju, w którym odbywa się szkolenie. Poznawanie kraju dokonuje się także poprzez uczestnictwo w proponowanych przez organizatorów imprezach (np. markety kulturalne) i w aktualnych wydarzeniach na uczelni lub w mieście (np. koncerty, spektakle teatralne, uczelniane konkursy), a także uczestnictwo w przygotowanym programie turystycznym.

Program turystyczny obejmuje zwykle poznanie przede wszystkim miasta, w którym ma swoją siedzibę uczelnia, najbliższej i dalszej okolicy, a bardzo często także miejsc odległych, ale ważnych i wartych odwiedzenia, np. posiadających zabytki z listy UNESCO, znanego miejsca kultu religijnego itp., z uwzględnieniem

interesujących obiektów na trasie wyjazdu. Na takie dalsze wyjazdy przeznaczony jest zwykle przez organizatorów cały dzień wolny od innych zajęć. Czasem są to wyjazdy częściowo odpłatne, ale i tak cieszą się wielką popularnością.

Przykładowe programy turystyczne z ośrodków, które organizowały Erasmus/Erasmus+ International Staff Week

Największy wybór organizowanych Staff Week'ów oferowały uczelnie portugalskie (tab. 1). Zaletą tych ofert była interdyscyplinarność programów wymiany oraz ich różnorodność tematyczna. Portugalskie oferty były kierowane do różnych grup zawodowych niedydaktycznych pracowników uczelni, niekoniecznie adresowane do jednej grupy beneficjentów. Były wśród ofert również propozycje pobytów wspólnych dla nauczycieli akademickich i pracowników uczelni niebędących nauczycielami.

Tab. 1. Programy turystyczne Międzynarodowego Tygodnia Szkoleniowego (International Staff Week), organizowane przez uczelnie portugalskie (2012–2015)

Uczelnia	Miesiąc, rok/nazwa	Program turystyczny	Ranga/rodzaj zwiedzanego obiektu
Uniwersytet Minho – Universidade do Minho	czerwiec 2014, U. Minho's International Week	Zwiedzanie Klasztoru Św. Marcina w Tibães (k. Bragi) i Guimarães	Lista UNESCO: historyczne centrum Guimarães, od 2001 r.; Braga – główny ośrodek religijny Portugalii
Consortium Erasmus Al Sud: Uniwersytet Lizboński – Universidade do Lisboa (koordynator); Uniwersytet w Eworze – Universidade do Évora; Uniwersytet w Algarwe – Universidade do Algarve; Instytut Politechniczny w Setúbal – Instituto Politécnico de Setúbal; Instytut Politechniczny w Beja – Instituto Politécnico de Beja	czerwiec 2014, 2 nd Erasmus Staff Training Week – Beja	Zwiedzanie miasta Évora i wycieczka łodzią po sztucznym zbiorniku Alqueva	Lista UNESCO: historyczne centrum miasta Évora, od 1986 r.
Instytut Politechniczny w Bragança – Instituto Politécnico de Bragança (IPB)	maj 2015, 11 th IPB Erasmus Week; maj 2014, 10 th IPB Erasmus Week; – Evaluation maj 2013, 9 th IPB Erasmus Week; – Evaluation maj 2012, 8 th IPB Erasmus Week	Zwiedzanie miasta Bragança (fot. 1) Całodniowa wycieczka po regionie Douro (fot. 2)	Lista UNESCO: region winny górnego Douro (Alto Douro), od 2001 r.

Instytut Politechniczny w Leirii – Instituto Politécnico de Leiria	2014, Open international staff week	Zwiedzanie regionu (centro-litoral Portugal)	Zabytkowe miasteczka i osobliwości regionu
Uniwersytet w Porto – Universidade do Porto	listopad 2014, U. Porto International Week	Zwiedzanie miasta Porto (fot. 3, fot. 4)	Lista UNESCO: Stare Miasto w Porto, od 1996 na Liście
Politechnika w Coimbrze – Politécnico de Coimbra	maj 2015, 1 st Erasmus+ Global Week IPC	Podczas Dnia Kultury zwiedzanie Ogrodu Botanicznego, Muzeum Machado de Castro, Starej Katedry Se Velha i klasztoru Santa Cruz	
Instytut Politechniczny w Viana do Castelo – Instituto Politécnico de Viana do Castelo (IPVC)	kwiecień 2013, 3 rd International Week,	Pieszne zwiedzanie Viana do Castelo (fot. 5); wyjazdy i zwiedzanie miast Valença do Minho (fot. 6), Melgaço, Ponte de Lima oraz Porto; całonocna wycieczka autokarowa do Santiago de Compostela w Hiszpanii	Na liście UNESCO: historyczne centrum Porto oraz zespół zabytkowy starego miasta Santiago de Compostella – światowej sławy ośrodka pielgrzymkowego (fot. 7)
Uniwersytet w Coimbrze – Universidade de Coimbra	maj 2012, Erasmus Staff Training Week	Wycieczka z przewodnikiem po historycznych budynkach Uniwersytetu, Zwiedzanie Ogrodu Botanicznego	Lista UNESCO, uniwersytet w mieście Coimbra jest na niej od 2013 r., to najstarsza (zał. 1290) i najważniejsza wyższa uczelnia Portugalii
Uniwersytet Azorów – Universidade dos Açores, UAC	2012, Erasmus-staff-week	Wycieczka autokarowa po wyspie São Miguel (Lagoa do Fogo, The Porto Formoso Tea Factory, Furnas)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie udostępnionych programów

Poniżej przedstawiono przykładowy tekst jednej oferty turystycznej – program całonocnej wycieczki oferowanej podczas Staff Week’u w Bragança w Portugalii – wycieczki do doliny rzeki Douro (port. Douro). Dolina ta jest jednym z obiektów na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (od 2001 r.).

Program zwiedzania Regionu Douro (tłumaczenie z rozdanego uczestnikom programu): „Pojedziemy autobusem do *Peso da Régua*, gdzie obejrzymy produkcję wina w gospodarstwie *Quinta*; po degustacji słynnego Port Wine i lekkim lunchu będziemy kontynuować naszą wizytę w *Peso da Régua*, mieście, które jest uważane za serce regionu wina *porto*, a potem odwiedzimy Muzeum Douro. Region Douro ma swoisty mikroklimat, który pozwala na uprawę oliwek, migdałów, a zwłaszcza winogron. [...] Następnie w programie jest miejscowość *Quintas* „przyklejona” do urwiska skalnego nad rzeką Douro, godzinny rejs po tej rzece, podczas którego można podziwiać fascynujący krajobraz, potem przejazd autobusem w góry *Bornes Mountain*, kolacja w *Estalagem da Senhora das Neves*, gdzie można cieszyć się jednym z najbardziej zapierających dech w piersiach krajobrazów w całym północno-wschodnim regionie Portugalii i widokiem na dolinę *Vilariça*. Późnym wieczorem jest planowany powrót do *Bragancy*”.

Fot. 1. Zabudowa Bragançy, z górującym nad miastem zamkiem Castelo de Bragança (fot. J. Kukulak)

Fot. 2. Krajobraz Doliny rzeki Duero z winnicami (fot. J. Kukulak)

Fot. 3. Mosty w Porto (fot. J. Kukulak)

Fot. 4. Nowoczesna architektura Porto – Casa da Música (fot. J. Kukulak)

Fot. 5. Viana do Castelo – centrum miasta (fot. J. Kukulak)

Fot. 6. Valença do Minho – charakterystyczna zabudowa sakralna (fot. J. Kukulak)

Fot. 7. Santiago de Compostella – Katedra św. Jakuba (fot. J. Kukulak)

Wycieczki po rejonie Douro lub do Santiago de Compostella – organizowane podczas Staff Week’u na Politechnice Viana do Castelo – cieszą się wielkim zainteresowaniem, mimo że są częściowo odpłatne, a uczestnicy wysoko je punktują w ankietach oceniających Staff Week (Evaluation of the Erasmus Week, s. 4). Na kilkadziesiąt ankietowanych (109 w 2012 r. – 40 w 2014 r.) większość oceniła wyjazd znakomicie (na „5” – czyli maksimum), a tylko pojedyncze osoby przyznawały oceny najniższe („1”) lub niskie („2”).

Tabela 2 zawiera programy turystyczne oferowane przez uczelnie z innej części Europy: Uniwersytet Przymorza w Koprze w Słowenii, Uniwersytet Szawelski na Litwie i Uniwersytet Jana Ewangelisty Purkyně w Usti nad Łabą w Czechach. Te programy są podobne w organizacji zajęć, w każdym przewidziane jest zwiedzanie miasta, w którym mieści się uczelnia, jednak programy nie oferują zwiedzania obiektów z Listy UNESCO.

Często się zdarza, że uczestnicy przy okazji podróży do danego kraju zwiedzają „na własną rękę” i „po drodze” ważniejsze zabytki np. z listy UNESCO, związane z dziedzictwem kulturowym danego kraju (Orzechowska-Kowalska, Kowalski, 2006) czy stolicę kraju. Zwłaszcza jeśli jest to miasto odległe od ośrodka akademickiego, w którym ma siedzibę uczelnia organizująca Staff Week i gdy stolicy kraju nie ma w programie turystycznym, najczęściej jest Lizbona (fot. 9) w Portugalii lub czeska Praga.

Tab. 2. Programy turystyczne Międzynarodowego Tygodnia Szkoleniowego (International Staff Week), organizowane przez pozostałe omawiane uczelnie (2014–2016)

Uczelnia	Miesiąc, rok/nazwa	Program turystyczny	Ranga/rodzaj zwiedzanego obiektu
Uniwersytet Przymorza – Univerza na Primorskem, Koper, Słowenia	12–16 maja 2014, 2 nd International Week	Koper – zwiedzanie miasta z przewodnikiem (fot. 8), kilkugodzinna wycieczka stateczkiem do nadmorskiej miejscowości Piran	Piran – najbardziej znane kąpielisko na wybrzeżu słoweńskim, malownicze zabytkowe miasteczko
Uniwersytet Szawelski – Siauliai University, Szawle, Litwa	14–18 kwietnia 2015, 10 th International Staff Mobility Week (Erasmus+)	Zwiedzanie Szawli z przewodnikiem; wycieczki: na Górę Krzyży, do Ogrodu Botanicznego, do fabryki czekolady „Ruta”	Góra Krzyży – jedno z najbardziej znanych na Litwie miejsc kultu religijnego
Uniwersytet JEP w Ústí nad Labem, – Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Czechy	18–22 kwietnia 2016, 1 st Staff Week „Erasmus+ in Practice”	Zwiedzanie kampusu uczelnianego i miasta z przewodnikiem; wycieczka autokarowa po okolicach Ústí nad Labem	Osobliwości przyrodnicze regionu, m.in. rezerwat „Tiské stěny”

Źródło: opracowanie własne na podstawie udostępnionych programów

Fot. 8. Koper – Pałac Pretorów w centrum miasta, z prawej strony budynek rektoratu Uniwersytetu Przymorza (fot. J. Kukulak)

Fot. 9. Lizbona – Pomnik Odkrywców w dzielnicy Belém (fot. J. Kukulak)

Dla porównania przedstawione są oferty związane z pobytami indywidualnymi. Wydają się one skromniejsze, ale dostosowane do indywidualnych zainteresowań uczestników wymiany. Przykładowo, podczas indywidualnego szkolenia odbywanego w Katolickim Uniwersytecie w Rużomberku – Katolícka univerzita v Ružomberku (Słowacja) w ramach wymiany Erasmus+, pracownikom administracji uczelni proponowano spacer po mieście (fot. 10) w celu poznania dzisiejszego układu przestrzennego miasta, połączono go ze zwiedzaniem obiektów zabytkowych i wizytą w miejscowym muzeum krajoznawczym (Liptowskie Muzeum, założone w 1912 r.), a także wyjazd do Skansenu Architektury Ludowej Vlkolínec (będącego od 1993 roku na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO; fot. 11).

Podobnie podczas indywidualnej wymiany z UJEP w Ústí nad Labem (Katedra Geografii) był realizowany stosowny program turystyczny. Oprócz zwiedzania miasta i zamku Střekov odbył się wyjazd w góry Rudawy. Około 20 km na północ od Ústí nad Labem, koło miejscowości Tisa, znajduje się „skalne miasto” uformowane w płytowo zalegających piaskowcach i marglach (tzw. łabskich piaskowców). Na wysokiej skarpie (do 70 m) z wychodniami skał spękanych tektonicznie występują skalne wieże, ambony i grzyby, porozdzielane labiryntem głębokich szczelin, korytarzy i jarów (fot. 12). Tworzą one pomnik przyrody nieożywionej „Tiské stěny”, bardzo dobrze zagospodarowany turystycznie (oznakowany szlak, ścieżka dydaktyczna, schronisko, parking). Jest to również znany rejon wspinaczkowy w Czechach.

Fot. 10. Ružomberok – główna ulica z zabytkową zabudową (fot. J. Kukulak)

Fot. 11. Skansen Architektury Ludowej Vlkoš (fot. J. Kukulak)

Fot. 12. Rezerwat „Tiské stěny” (fot. J. Kukulak)

Podsumowanie

Oprócz korzyści merytorycznych z wyjazdu, duże znacznie ma proponowany program turystyczny, wzbogacający uczestnikom pobyt o walory poznawcze. Jest to tym bardziej wartościowe, że podczas zwiedzania podkreśla się najczęściej aspekty związane tematycznie z problematyką interesującą zawodowo uczestników, a wycieczki są prowadzone często przez przedstawicieli miejscowych uczelni. Wycieczki umożliwiają poznanie atrakcji krajoznawczych regionu, pozwalają na inną formę wzajemnych kontaktów, przyczyniając się do lepszej integracji uczestników (Kłos-Gomulec, 2006; Potulicka, 2012). Dla strony przyjmującej, poza korzyściami merytorycznymi wynikającymi z samej wymiany, jest to także pewna forma promocji ośrodka/regionu/kraju, co w przyszłości może mieć wpływ na wzrost zainteresowań turystycznych zwiedzanymi miejscami (Alejziak, 1999; Kruczek, Walas, 2004; Nowacki, 2006; Owsianowska, 2006). Tym bardziej, że w wielu przypadkach oferty wymiany mogą pochodzić z ośrodków usytuowanych w regionach o bardzo atrakcyjnych walorach przyrodniczych i antropogenicznych.

Literatura/References

- Alejziak, W. (1999). *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*. Kraków: Albis.
- Boroń, A. (2012). System edukacji w Portugalii. W: E. Potulicka, D. Hildebrandt-Wypych, C. Czech-Włodarczyk (red.), *Systemy edukacji w krajach europejskich*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 311–340.

- Cabrito, B.G. (2001). Higher Education and Equity in Portugal. *Tertiary Education and Management*, 7(1), 23–39.
- Klos-Gomulec, A. (2006). Postulowany kierunek rozwoju edukacji turystycznej w świetle „kondycji współczesnego świata”. W: K. Krupa, J. Bibiński (red), *Turystyka w badaniach naukowych. Prace przyrodnicze i humanistyczne*. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, 461–478.
- Kruczek, Z., Walas, B. (2004). *Promocja i informacja turystyczna. Wybrane zagadnienia*. Kraków: Instytut Turystyki.
- Martins, C. (2012). Portuguese history storyboard. W: E. Silva, C. Pais, L.S. Pais (red.), *Teaching Crossroads. 7th Erasmus Week*. Instituto Politecnico de Braganca, 145–169.
- Mazińska, M. (2004). *Polityka edukacyjna Unii Europejskiej*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne SA.
- Nowacki, M. (2006). Czego uczą się zwiedzający atrakcje krajoznawcze? W: K. Krupa, J. Bibiński (red), *Turystyka w badaniach naukowych. Prace przyrodnicze i humanistyczne*. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, 327–344.
- Orzechowska-Kowalska, K., Kowalski, R. (2006). Wybrane aspekty ochrony dziedzictwa kulturowego w kontekście turystyki. W: K. Krupa, J. Bibiński (red), *Turystyka w badaniach naukowych. Prace przyrodnicze i humanistyczne*. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, 109–125.
- Owsianowska, S. (2006). Od skutecznej promocji do kreacji świata zwiedzanego. Rola mediów zajmujących się turystyką. W: K. Krupa, J. Bibiński (red), *Turystyka w badaniach naukowych. Prace przyrodnicze i humanistyczne*. Rzeszów: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie, 377–393.
- Potulicka, E. (2012). Przemiany w analizowanych krajach na tle tendencji ogólnoeuropejskich. W: E. Potulicka, D. Hildebrandt-Wypych, C. Czech-Włodarczyk (red.), *Systemy edukacji w krajach europejskich*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls, 483–500.
- Rabczuk, W. (2007). *Polityka edukacyjna Unii Europejskiej: Nowe konteksty*. Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka.
- Zgliczyński, W. (2010). Polityka edukacyjna Unii Europejskiej. *Studia BAS*, 2(22), 65–88.

Netografia

- „Erasmus+ Programme Guide”, Valid as of 1 January 2014, European Commission. http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf [dostęp 3 listopada 2017].
- Guide for incoming students and staff, IPVC, <http://internacional.ipvc.pt/en/node/494> [dostęp 3 listopada 2017].
- Zestawienie systemów edukacji w krajach Unii Europejskiej i EOG (2009). *National Summary Sheets*, Eurydyce, opracowanie: M. Górowska-Fells, B. Płatos, http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2014/10/analiza_syntetyczna2.pdf [dostęp 19 czerwca 2014].

Notka biograficzna o autorze: pracownik naukowo-techniczny w Instytucie Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie; wykonuje prace pomocnicze w badaniach naukowych i procesie dydaktycznym oraz zajmuje się sprawozdawczością naukową Instytutu, członek Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz Krajowego Klubu Miłośników Historii i Zabytków Transportu Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji RP.

Biographical note of author: technical and scientific worker at the Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow; conducts ancillary work in scientific research and didactical process, and handles the scientific reports of the Institute, a member of the Polish Geographical Society and National Association of History and Monuments of Transportation Polish Association of Engineers and Technicians of Transportation.

Adres/address:

Małgorzata Szelińska-Kukulak
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Instytut Geografii
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska
e-mail: małgorzata.szelineska-kukulak@up.krakow.pl

Notka biograficzna o autorze: zajmuje się geomorfologią i geologią, głównie Podhala i Bieszczadów, autor monografii regionalnych i opracowań z zakresu turystyki, współpracuje z wieloma ośrodkami naukowo-badawczymi, członek m.in. Komisji Nauk Geograficznych oddziału PAN w Krakowie oraz Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich.

Biographical note of author: working on the fields of geomorphology and geology, mainly Podhale and Bieszczady regions, author of regional monographs and descriptions of touristic fields, cooperates with the scientific-research centers, a member of i.a. Committee on Geographical Sciences of the Polish Academy of Sciences division in Krakow and the Association of Polish Geomorphologists.

Adres/address:

Józef Kukulak
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Instytut Geografii
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska
e-mail: jozef.kukulak@up.krakow.pl